

УДК 347.952

[https://doi.org/10.52058/2786-6300-2023-8\(14\)-348-362](https://doi.org/10.52058/2786-6300-2023-8(14)-348-362)

Верба Ольга Богданівна кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри цивільно-правових дисциплін Інституту права, Львівський державний університет внутрішніх справ, адвокат, членкиня Дисциплінарної комісії приватних виконавців при Міністерстві юстиції України, Голова вченої ради Громадської організації «Агенція з питань виконання рішень», вул. Замарстинівська, 9, м. Львів, 79019, тел.: (067) 744-50-60, <https://orcid.org/0000-0001-9254-9575>

Гайченко Андрій Віталійович доктор філософії в галузі права, доцент кафедри адміністративного, фінансового та банківського права, Навчально-науковий інститут права імені князя Володимира Великого Міжрегіональної Академії управління персоналом; Заступник Міністра юстиції України з питань виконавчої служби; вул. Архітектора Городецького, 13, м. Київ, 01001, тел.: (044) 271-16-66, <https://orcid.org/0000-0003-4423-9921>

ВИКОНУВАНІСТЬ УГОДИ ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ МЕДІАЦІЇ ВІДПОВІДНО ДО ЗАКОНОДАВСТВА РЕСПУБЛІКИ ПОЛЬЩА: ЗАПОЗИЧЕННЯ ПОЗИТИВНОГО ДОСВІДУ

Анотація. Стаття присвячена вивченню законодавчих положень Республіки Польща стосовно права на примусове виконання угоди за результатами медіації в порядку виконавчого провадження.

Досліджено зміст рекомендацій Комітету Міністрів Ради Європи щодо розвитку методів альтернативного вирішення спорів з метою покращення доступу до правосуддя для тих, хто його позбавлений, та зниження надмірного робочого навантаження на суди шляхом встановлення механізму «остаточності» рішення ухваленого за результатами медіації та можливості його примусового виконання.

Проаналізовано положення Директиви 2008/52/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 21.05.2008 р. про те, що держави мають подбати про можливість для сторін вимагати забезпечення виконання змісту письмової угоди, укладеної в результаті медіації.

З аналізу польського законодавства випливає, що угода за результатами медіації після її затвердження судом має юридичну силу угоди, укладеної в суді. Угода за результатами медіації, яку затверджено шляхом проставлення на ній дозволу на застосування державного примусу, є виконавчим документом.

У правовій доктрині Республіки Польща медіація та виконавче провадження, з одного боку, є елементами процесу застосування права, а з другого, – самостійними процедурами процесу пошуку / ухвалення рішення.

Наведено відмінності трьох різних за сутністю і правовою природою інститутів цивільного процесуального права України: мирової угоди, врегулювання спору за участі судді, медіації.

Зроблено висновок про те, що оскільки в процесі медіації сторони досягають консенсусу, а при укладенні мирової угоди – ідуть на поступки, досягаючи компромісу, то наведене правило абз. 2 ч. 7 ст. 49 ЦПК України, відповідно до якого результат домовленості сторін за результатами медіації може бути оформлений мировою угодою, слід змінити, запозичивши норму з польського законодавства, не підміняючи один інститут іншим.

Ключові слова: медіація; альтернативні способи вирішення спорів; угода за результатами медіації; суд; нотаріус; виконання; виконуваність; виконавче провадження; виконавець; стягувач; боржник; звернення стягнення.

Verba Olha Bogdanivna Candidate of Juridical Sciences, Docent, Associate Professor of the Civil Law Disciplines Department, the Institute of Law, Lviv State University of Internal Affairs; attorney; member of the Disciplinary Commission of Private Enforcement Officers at the Ministry of Justice of Ukraine, Head of the Academic Council of the Public Organization "Agency on Enforcement", Zamarstinivska St., 9, Lviv, 79019, tel.: (067) 744-50-60, <https://orcid.org/0000-0001-9254-9575>

Haichenko Andrii Vitaliiovich Doctor of Philosophy in Law, Associate Professor of the Administrative, Financial and Banking Law Department, Educational and Scientific Institute of Law named after Prince Volodymyr the Great, Interregional Academy of Personnel Management; Deputy Minister of Justice of Ukraine for Enforcement Service, Architect Horodetskyi St., 13, Kyiv, 01001, tel.: (044) 271-16-66, <https://orcid.org/0000-0003-4423-9921>

ENFORCEABILITY OF THE AGREEMENT BASED ON THE RESULTS OF MEDIATION UNDER THE REPUBLIC OF POLAND LEGISLATION: BORROWING POSITIVE EXPERIENCE

Abstract. The article is devoted to the study of the Republic of Poland legislative provisions regarding the right to enforce an agreement based on the results of mediation in the order of enforcement proceedings.

The contents of the recommendations of the Committee of Ministers of the Council of Europe regarding the development of methods of alternative dispute

resolution with the aim of improving access to justice for those who are deprived of it and reducing the excessive workload of the courts by establishing a mechanism of "finality" of the decision made as a result of mediation and the possibility of its enforcement were studied.

The provisions of Directive 2008/52/EC of the European Parliament and the Council dated 05/21/2008 were analyzed, stating that the states should take care of the possibility for the parties to demand enforcement of the content of the written agreement concluded as a result of mediation.

From the analysis of Polish legislation, it follows that an agreement based on the results of mediation, after its approval by the court, has the legal force of an agreement concluded in court. An agreement based on the results of mediation, which was approved by affixing a permit for the use of state coercion, is an enforcement document. In the legal doctrine of the Republic of Poland, mediation and enforcement proceedings are, on the one hand, elements of the process of applying the law, and on the other, independent procedures of the search / decision-making process.

The article lists the differences between three institutions of civil procedural law of Ukraine, which are different in essence and legal nature: settlement agreement, settlement of the dispute with the participation of a judge, mediation.

It was concluded that since the parties reach a consensus in the process of mediation, and when concluding a settlement agreement - make concessions, reaching a compromise, then the given rule of par. 2 part 7 of Art. 49 of the Civil Procedural Code of Ukraine, according to which the result of the parties' agreement based on the results of mediation can be formalized by a settlement agreement, should be changed by borrowing a norm from Polish legislation, without replacing one institution with another.

Keywords: mediation; alternative methods of disputes resolution; agreement based on the results of mediation; court; notary; implementation; enforceability; enforcement proceedings; enforcement officer; enforcement creditor; debtor; foreclosure.

Ubi concordia, ibi Victoria

Постановка проблеми. Медіація є одним зі способів альтернативного вирішення спорів (далі – АСВС).

Незважаючи на те, що примирення сторін не належить до завдань виконавця, однак, велику соціальну значущість досягнення консенсусу сторонами на будь-якій стадії кожного з видів юридичного процесу, зокрема, виконання рішення, не можна недооцінювати, оскільки конфлікт, хоч і отримав правове вирішення в судовому акті, продовжує існувати, про що свідчить необхідність примусового його виконання.

З початку 80-х рр. ХХ ст. Радою Європи напрацьовуються рекомендації стосовно розвитку АСВС.

Так, 14.05.1981 р. прийнято першу Рекомендацію Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам № R (81) 7 щодо заходів, що полегшують доступ до правосуддя [1], обумовлену необхідністю розвитку методів АСВС з метою покращення доступу до правосуддя для тих, хто його позбавлений.

У другій Рекомендації від 16.09.1986 р. № R (86) 12 розвиток АСВС було підтримано з огляду на необхідність зниження надмірного робочого навантаження на суди, що, фактично, згенерувало ідею «остаточності» рішення ухваленого за результатами АСВС і можливості його примусового виконання.

З огляду на загальну тенденцію розвитку медіації як засобу зниження навантаження на суди є запровадження механізмів, за яких інші органи, окрім судів, уповноважені визнавати право на виконання угод за результатами медіації. Ключову роль у цьому контексті відіграють нотаріуси.

16.11.2021 р. в Україні прийнято Закон «Про медіацію» № 1875-IX [2], який визначає правові засади та порядок проведення медіації як позасудової процедури врегулювання конфлікту (спору), принципи медіації, статус медіатора, вимоги до його підготовки та інші питання, пов'язані з цією процедурою. У п. 9 ст. 1 Закону визначено поняття угоди за результатами медіації як угоди, що фіксує результат домовленості сторін медіації у погодженій між ними усній чи письмовій формі з урахуванням вимог закону.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окремі питання проблематики медіації та угоди укладеної за результатами медіації обрано предметами дослідження такими науковцями, як: В. Бездітний [3], М. Я. Білак [4], У. Б. Воробель [5; 6], Н. М. Гресь [7], О. Кармаза [8], Р. Карпенко [9], Н. Б. Кінаш [10], Н. Ковалко [11], С. О. Корінний [12], Я. П. Любченко [13], Н. А. Мазаракі [14; 15], О. Можайкіна [16], К. Пловік [17], К. Сенкевич [18], О. М. Спектор [19], Т. В. Степаненко [20], С. Р. Сулейманові [21], П. Щекоцький [22], С. В. Щербак [23], І. Г. Ясиновський [24] та інші. Проте, аналізу норм, які містяться у законодавстві Республіки Польща стосовно можливості примусового виконання угоди за результатами медіації в порядку виконавчого провадження, не здійснювалося. З огляду на це, а також – на перспективи імплементації ефективних положень у вітчизняне законодавство, обрана тема дослідження є актуальною.

Мета статті – дослідити правове регулювання Республіки Польща механізму надання угоди, укладеної за результатами медіації, сили виконавчого документа, а також на основі цього розробити відповідні пропозиції щодо вдосконалення вітчизняного нормативного регулювання.

Виклад основного матеріалу. Процедура медіації, за своєю сутністю і задумом, передбачає добровільне виконання сторонами укладеної угоди за результатами медіації. Однак, виникає питання: які правові наслідки настають, якщо сторона не виконує зобов'язання за такою угодою?

Відповідно до ч.ч. 1 і 2 ст. 6 Директиви 2008/52/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 21.05.2008 р. «Про деякі аспекти медіації у цивільних та господарських правовідносинах» [25] держави мають подбати про можливість для сторін вимагати забезпечення виконання змісту письмової угоди, укладеної в результаті медіації. Виконання змісту угоди може бути забезпечене судом або іншим органом, компетентним у постанові або рішенні чи іншому достовірному інструменті.

Згідно з п. 19 Преамбули цієї ж Директиви від 21.05.2008 р.: «Медіація не повинна розглядатися як слабша альтернатива судовому розгляду у тому сенсі, що виконання домовленостей, досягнутих в результаті медіації, залежить від доброї волі самих сторін. Відтак держави-члени мають подбати про те, щоб сторони письмової домовленості, досягнутої в результаті медіації, мали змогу отримати забезпечення виконання суті їх домовленості».

Європейський Суд з прав людини у рішенні від 17.06.1999 р. справі № С-260/97 «Unibank A/S v Flemming G. Christensen» [26] визначає поняття «надійний засіб». Під поняттям «надійний засіб» слід розуміти такий, що має бути встановлений державною владою; документ має бути сам по собі можливий до виконання у примусовому порядку в державі, у якій його видано.

Як слушно зазначає Є. Врублевський, інститути медіації та виконавчого провадження пов'язані з процесом правозастосування. Стадія примусового застосування права відіграє головну роль у випадку відсутності добровільної реалізації рішення право застосовного органу [27, с. 375].

Право на примусове виконання угоди за результатами медіації (право на виконання) на практиці є інтегральною частиною та черговим етапом права на суд [28].

У правовій доктрині Республіки Польща медіація та виконавче провадження, з одного боку, є елементами процесу застосування права, а з другого, – самостійними процедурами процесу пошуку / ухвалення рішення (proces decyzyjny) [29, с. 134].

На практиці один інститут доповнює інший: медіація дає примусовому виконанню виконавчий документ (tytuł wykonawczy), а виконавче провадження дає можливість втілити у життя положення / умови угоди за результатами медіації (ugodę zawartą przed mediatorem) у випадку відсутності добровільного її виконання.

Законодавець Польщі визначив правову природу угоди за результатами медіації, як виконавчого документа, внівши зміни до Цивільного процесуального кодексу Республіки Польща [30] (далі – ЦПК РП) у 2011 р.

До 2012 р. угода за результатами медіації була виконавчим документом серед інших виконавчих документів у переліку, який міститься у ст. 777 ЦПК РП.

Законом від 16.09.2011 р. «Про внесення змін до Закону – Цивільного процесуального кодексу та деяких інших законів» (Dz.U. 2011, nr 233, roz. 1381), угоду за результатами медіації, було вилучено з переліку підстав виконання і виконавчих документів (*wykreślona z katalogu tytułów egzekucyjnych*).

Обґрунтовувалися такі зміни щодо угоди за результатами медіації тим, що це приватний документ і тому не може бути у закритому переліку підстав виконання і виконавчих документів (ст. 777 ЦПК РП).

Зараз чинна норма ст. 183-15 ЦПК РП передбачає, що «угода за результатами медіації після її затвердження судом має юридичну силу угоди, укладеної в суді. Угода за результатами медіації, яку затверджено шляхом проставлення на ній дозволу на застосування державного примусу (*klauzuli wykonalności*), є виконавчим документом».

Відповідно до положень ст. 183-14 ЦПК РП:

§ 1. Якщо укладено угоду за результатами медіації, суд за ст. 183-13 за клопотанням сторони негайно проводить провадження щодо затвердження угоди за результатами медіації.

§ 2. Якщо угода за результатами медіації підлягає виконанню у порядку виконавчого провадження, суд затверджує її шляхом надання (проставлення на ній) дозволу на застосування державного примусу (*klauzuli wykonalności*); в іншому випадку угода за результатами медіації затверджується ухвалою.

§ 3. Суд відмовляє у наданні (проставленні на ній) дозволу на застосування державного примусу (*klauzuli wykonalności*) або затвердженні угоди за результатами медіації, повністю або в частині, якщо угода суперечить закону або принципам соціального співжиття або має на меті обійти закон, а також коли її положення незрозумілі або суперечливі.

Отже, угода за результатами медіації з проставленим на ній дозволом на застосування державного примусу (*klauzuli wykonalności*) визначає предметні та суб'єктні межі примусового виконання.

В ході процесу надання дозволу на застосування державного примусу (*klauzuli wykonalności*), який безпосередньо передує примусовому виконанню, роль суду зводиться до верифікації (перевірки), чи така угода підлягає примусовому виконанню в порядку виконавчого провадження. На цьому етапі суд не аналізує зміст угоди за результатами медіації, наприклад, він не перевіряє, чи існує вимога, передбачена цією угодою, чи вона обґрунтована...

Окрім цього, з урахуванням положення § 1 ст. 797 ЦПК РП виконавчий документ має вирішальне значення для відкриття виконавчого провадження,

оскільки до кожної заяви про відкриття виконавчого провадження має бути додано оригінал виконавчого документа, що є запорукою того, що примусове виконання буде здійснене на підставі на в межах закону.

Результат медіації у формі угоди, укладеної за участю медіатора, так само, як і результат судового розгляду, забезпечений можливістю примусового виконання, проте, угоди, укладені за участю медіатора, за своєю природою є рішеннями, що частіше виконуються добровільно, без необхідності застосування державного примусу.

Очевидно, це пов'язано зі специфікою медіації як інституту вирішення спорів за взаємною згодою (порозумінням) сторін.

Для виконавчого провадження угода за результатами медіації є підставою та остаточною межею примусового виконання в тому сенсі, що сторона не може отримати більше, ніж випливає з угоди. У випадку, коли сторона формує у заяві вимогу, яка виходить за межі угоди за результатами медіації, роль виконавця як органу, що застосовує норми законодавства про виконавче провадження, полягає в тому, щоби щоразу розглядати вимоги і відмовляти у їх виконанні в частині, що виходить за межі виконавчого документа (*tytuł wykonawczy*).

Угода за результатами медіації також містить суб'єктні межі, а це означає, що з її положень чітко визначено, хто є стягувачем, а хто є боржником (у тому сенсі, що не допускається проводити примусове виконання проти та на користь осіб, не згаданих у виконавчому документі) [22].

У практиці застосування законодавства про виконавче провадження перший контакт виконавця (*komornika sądowego*) з медіацією, а точніше – з її результатом, тобто угодою за результатами медіації із наданим їй судом дозволом на застосування державного примусу (виконавчим документом), відбувається при відкритті виконавчого провадження (коли стягувач подає заяву та оригінал виконавчого документа).

Як зазначають польські виконавці (*komorniki sądowe*), забезпечення процедури медіації можливістю примусового виконання положень угоди за результатами медіації гарантує реалізацію прав та обов'язків сторін.

Одне з основних питань, яке тут виникає, зводиться до того, яке значення мала б медіація у процесі застосування права, результаати якої не були б забезпечені державним примусом за відсутності добровільного виконання. Відповідь здається очевидною – тоді медіація не була б конкурентним інструментом, порівняно зі судовим розглядом.

Серед стимулів до застосування АСВС, зокрема, медіації, є фінансовий. Так, за процесуальним законодавством Польщі у разі укладення угоди за результатами медіації після відкриття судом провадження у справі, суд повертає $\frac{3}{4}$ суми судового збору, а в разі укладення угоди за результатами

медіації після початку судового розгляду суд повертає 1/2 суми судового збору. Тобто, наприклад, якщо позивач сплатив судовий збір у розмірі 1000,00 злотих, то в разі врегулювання спору за допомогою процедури медіації суд повертає позивачу 750,00 злотих [17]. Для порівняння, за ч. 1 ст. 142 ЦПК України у разі укладення мирової угоди до прийняття рішення у справі судом першої інстанції, відмови позивача від позову, визнання позову відповідачем до початку розгляду справи по суті суд у відповідній ухвалі чи рішенні у порядку, встановленому законом, вирішує питання про повернення позивачу з державного бюджету 50 % судового збору, сплаченого при поданні позову, а в разі якщо домовленості про укладення мирової угоди, відмову позивача від позову або визнання позову відповідачем досягнуто сторонами за результатами проведення медіації – **60 %** судового збору, сплаченого при поданні позову.

Перейдемо до аналізу чинного законодавства України.

Так, відповідно до ч. 2 ст. 3 Закону України «Про медіацію» від 16.11.2021 р. № 1875-IX медіація може бути проведена до звернення до суду, третейського суду, міжнародного комерційного арбітражу або під час досудового розслідування, судового, третейського, арбітражного провадження, або під час виконання рішення суду, третейського суду чи міжнародного комерційного арбітражу. Проведення медіації не впливає на перебіг позовної давності.

За ч. 7 ст. 49 Цивільного процесуального кодексу України від 18.03.2004 р. №1618-IV [31] (далі – ЦПК України) сторони можуть примиритися, у тому числі шляхом медіації, на будь-якій стадії судового процесу. Результат домовленості сторін може бути **оформлений мировою угодою**.

Виконання рішення (зокрема, у примусовому порядку – виконавчого провадження [32] державним чи приватним виконавцем [33]) є завершальною стадією кожного з видів юридичного процесу [34, с. 3; 35, с. 172].

Отже, із комплексного аналізу норм ЦПК України випливає, що кодекс містить норми стосовно 3 різних за сутністю і правовою природою інститутів:

1. мирової угоди,
2. врегулювання спору за участі судді,
3. медіації.

Наведемо відмінності порівняно нових у процесуальному праві інститутів: врегулювання спору за участі судді та медіації. За сутністю процедури медіація полягає у проведенні структурованих переговорів між сторонами конфлікту за підтримки посередника – медіатора з метою пошуку рішення, а врегулювання спору за участі судді полягає у спілкуванні сторін зі суддею для отримання роз'яснень та додаткової інформації з метою оцінки сторонами перспектив судового розгляду спору. За орієнтованістю процедури

медіація орієнтована на інтереси і потреби сторін, а врегулювання спору за участі судді – на позиції сторін. Посередником у медіації виступає нейтральний та незалежний медіатор, якого обирають сторони, а врегулювання спору за участі судді здійснює суддя, у провадженні якого перебуває справа. Учасниками процедури медіації є сторони конфлікту та медіатор, а учасниками врегулювання спору за участі судді є сторони у справі та суддя. За роллю: медіатор забезпечує дотримання процесу, допомагає налагодити комунікацію між сторонами та підтримує сторони у пошуку ними взаємоприйнятної рішення, а в ході врегулювання спору за участі судді суддя з'ясовує підстави та предмет позову, підстави заперечень, роз'яснює сторонам предмет доказування у категорії спору, який розглядається, під час закритих нарад суддя має право звертати увагу сторони на судову практику в аналогічних спорах, суддя може запропонувати сторонам можливий шлях мирного врегулювання спору. За вимогою наявності спеціальної підготовки посередника медіатор повинен пройти спеціальне навчання, в тому числі, навчання практичним навичкам, а щодо судді ЦПК України не передбачає жодних вимог до спеціальної підготовки для врегулювання спору. За місцем у судовому процесі медіацію можна здійснювати на будь-якій стадії за згодою сторін, а врегулювання спору за участі судді – до початку розгляду справи по суті, за згодою сторін. За структурою процедури медіація складається з послідовних стадій, через які медіатор має провести сторони, а процедура врегулювання спору за участі судді не є структурованою. Бажаний результат процедури медіації є **консенсус** – результат задовольняє інтереси сторін, а результатом врегулювання спору за участі судді є **компроміс** – сторони взаємно поступаються своїми позиціями. Тривалість процедури медіації – за погодженням сторін, а тривалість процедури врегулювання спору за участі судді – протягом розумного строку, але не більше 30 днів з дня постановлення ухвали про проведення врегулювання. Повторне проведення процедури за бажанням сторін у випадку медіації можливе, а у випадку врегулювання спору за участі судді – неможливе [36, с. 29].

Погоджуємося з позицією У. Б. Воробель та Ю. В. Навроцької про те, що зведення правового регулювання угоди за результатами медіації до меж мирової угоди нівелює усі ті можливості та бенефіти, що дає медіація. Мирова угода як цивільно-процесуальний інститут, попри розширення її сфери застосування, зокрема шляхом закріплення в ч. 1 ст. 207 ЦПК України положення про можливість виходу сторін мирової угоди за межі предмета спору, та відмови від вказівки щодо обмеження її умов межами предмета позову, і надалі перебуває в доволі жорстких межах законодавчої регламентації: мирова угода може стосуватися лише прав і обов'язків сторін, включати зобов'язання лише правового, а не особистісного характеру тощо.

Тому некоректним є затвердження судом угоди за результатами медіації, як мирової. В доктрині існує пропозиція науковців розмежовувати досягнуті домовленості, та ті, що охоплюються предметом позову, які оформляти шляхом укладення мирової угоди, тоді як всі інші відносини, що будуть врегульовані сторонами під час проведення медіації, можуть бути оформлені окремою угодою. Проте, такий підхід ускладнюватиме процес і не сприятиме процесуальній економії [6, с. 70–71].

Висновки. З урахуванням дії принципу диспозитивності, сторони можуть реалізувати свої розпорядчі права на будь-якій стадії чи етапі юридичного процесу. Тобто, можуть усунути державу з її допомогою їм у вирішенні, унормуванні, усуненні, ліквідації їхнього спору, примусовому виконанні рішення тощо, зокрема, обравши серед альтернативних способів вирішення спорів – медіацію.

На нашу думку, оскільки в процесі медіації сторони досягають консенсусу, а при укладенні мирової угоди – ідуть на поступки, досягаючи компромісу, то наведене правило абз. 2 ч. 7 ст. 49 ЦПК України, відповідно до якого результат домовленості сторін за результатами медіації може бути оформлений мировою угодою, слід змінити, запозичивши норму з польського законодавства, не підміняючи один інститут іншим.

Кожна процедура (укладення мирової угоди, врегулювання спору за участі судді, медіації) має завершуватися виконанням (зокрема, у примусовому порядку) положень / умов, досягнутих сторонами за результатами її здійснення, та відповідним процесуальним оформленням.

Література:

1. Щодо заходів, що полегшують доступ до правосуддя: Рекомендація Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам від 14.05.1981 р. № R (81) 7. URL : <https://court.gov.ua/userfiles/08.pdf>.
2. Про медіацію: Закон України від 16.11.2021 р. № 1875-IX. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1875-20#Text>.
3. Бездітний В. Виконання медіаційної угоди. Ризики та можливості // *Юридична газета*. 23.04.2013. № 17 (359). URL : <https://jur-gazeta.com/publications/actual/vikonannya-mediatsiynoyi-ugodi.html>.
4. Альтернативне вирішення цивільно-правових спорів: підруч. / за заг. ред. Ю. Д. Притики. [Кол. авторів Притика Ю. Д., Ханик-Посполітак Р. Ю., Кравцов С. О. та ін.]. Київ: ВД «Дакор», 2021. 436 с.
5. Альтернативні способи вирішення цивільних спорів за законодавством України : навчальний посібник / Юркевич Ю. М., Верба-Сидор О. Б., Воробель У. Б., Грабар Н. М., Дутко А. О.; за ред. канд. юрид. наук, доц. О. Б. Верби-Сидор. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2021. 415 с.
6. Навроцька Ю., Воробель У. Медіаційна угода vs мирова угода в цивільному судочинстві // *Право і суспільство*. 2022. № 3. С. 65–73. URL : <https://er.ucu.edu.ua/handle/1/3717>.
7. Гресь Н. М. Угода за результатами медіації у процесі вирішення індивідуального трудового спору // *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 1. С. 139–142. URL: http://www.lsej.org.ua/1_2022/33.pdf.

8. Кармаза О. Медіація та переговори як альтернативні способи вирішення спорів // *Підприємництво, господарство і право*. 2020. № 5. С. 13–18. URL : <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2020/5/3.pdf>.
9. Карпенко Р. Історичні передумови впровадження медіації в Україні та інших державах // *Підприємництво, господарство і право*. 2020. № 4. С. 28–36.
10. Кінаш Н. Б. Медіація – альтернативний правовий інструмент захисту прав людини // *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 1. URL : http://lsej.org.ua/1_2023/23.pdf.
11. Ковалко Н. Медіація в діяльності державного виконавця та приватного виконавця // *Медіація у професійній діяльності юриста : підручник / авт. кол.: Т. Білик, Р. Гаврилюк, І. Городиський [та ін.]; за ред. Н. Крестовської, Л. Романадзе*. Одеса: Екологія, 2019. 456 с. С. 438–443. URL : https://newjustice.org.ua/wp-content/uploads/2020/02/Textbook_on_Mediation_for_Law_Schools.pdf.
12. Корінний С. О. Впровадження медіації в адміністративний процес України. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Ужгород: ДВНЗ «Ужгородський національний університет», 2019. 243 с.
13. Любченко Я. П. Альтернативні способи вирішення правових спорів: теоретико-правовий аспект: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01. Харків: Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, Міністерство освіти і науки України. Харків, 2018. 249 с.
14. Мазаракі Н. А. Теоретико-правові засади запровадження медіації в Україні: дис. ... докт. юрид. наук: 12.00.01. Київ: Інститут законодавства Верховної Ради України, 2019. 486 с.
15. Мазаракі Н. А. Виконання угоди, укладеної за результатами медіації // *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2018. № 1. С. 15–18. URL : http://apnl.dnu.in.ua/1_2018/6.pdf.
16. Можайкіна О. Медіація у виконавчому провадженні // *Evropský politický a právní diskurz*. 2018. Sv. 5, Vyd. 1. С. 131–136. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/evrpol_2018_5_1_20.
17. Płowik K. Zawarcie ugody w toku postępowania sądowego i egzekucyjnego w ujęciu procesowym – na co zwracać uwagę. Przegląd dobrych praktyk // *Puls Biznesu*. 21.02.2023. URL: https://resist.pl/2023/02/21/kamil-plowik-w-pulsie-biznesu-zawarcie-ugody-w-toku-postepowania-sadowego-i-egzekucyjnego-w-ujeciu-procesowym-na-co-zwracac-uwage/?fbclid=IwAR2kOfLMvlzv_hvyS-3a7UwN7fSqcniylFACweR2U5ZpvgnC5qwC7ErS6GHw.
18. Sienkiewicz K. Komornik mediatorem? Dochodzenie wierzytelności. 16.08.2012. URL : <https://www.dochodzeniewierzytelności.pl/2012/08/16/komornik-mediatorem/>.
19. Спектор О. М. Альтернативні способи вирішення цивільно-правових спорів: дис. ... канд. юрид. наук. 12.00.03. К., 2012. 244 с.
20. Степаненко Т. В. Європейські стандарти медіації в цивільно-правових спорах та їх упровадження в Польщі та Чехії // *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. № 3. С. 131–135. URL : http://lsej.org.ua/3_2021/34.pdf.
21. Альтернативне вирішення цивільно-правових спорів: підручник / за ред. Н. Ю. Голубевої. Одеса : Фенікс, 2021. 344 с.
22. Szczekocki P. Mediacja a postępowanie egzekucyjne // *Studia Iuridica Lublinensia*. 2018. URL : https://journals.umcs.pl/sil/article/view/7058/pdf_1.
23. Щербак С. В. Примирення сторін у виконавчому процесі та посередництво: спірні питання // *Цивілістична процесуальна думка*. 2016. № 3. С. 84–88.
24. Ясиновський І. Г. Імплементация процедури медіації в українське законодавство: теоретико-правовий аналіз: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01. Київ: Національна академія внутрішніх справ, 2016. 294 с.
25. Про деякі аспекти медіації у цивільних та господарських правовідносинах: Директива Європейського Парламенту та Ради від 21.05.2008 р. 2008/52/ЄС. URL: <https://ukrmediation.com.ua/images/DOCS/Model-documents/mediation-directive-ukr.pdf>.

26. Рішення Європейського Суду з прав людини від 17.06.1999 р. справі № C-260/97 «Unibank A/S v Flemming G. Christensen». URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A61997CJ0260>.
27. Wróblewski J. Stosowanie prawa (model teoretyczny) // *Państwo i Prawo*. 1967. № 3. S. 375.
28. Рішення Європейського суду з прав людини у Справі "Горнсбі проти Греції" (Case of Hornsby v. Greece) від 19.03.1997 р. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/980_079#Text.
29. Korybski A., Leszczyński L. Stanowienie i stosowanie prawa. Elementy teorii. Warszawa: Wolters Kluwer Polska SA, 2015. 188 s.
30. Kodeks postępowania cywilnego : Ustawa z 17.11.1964 r. // Dz. U. 1964 № 43 poz. 296. URL: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19640430296/U/D19640296Lj.pdf>.
31. Цивільний процесуальний кодекс України від 18.03.2004 р. №1618-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text>.
32. Про виконавче провадження: Закон України від 02.06.2016 р. № 1404-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1404-19#Text>.
33. Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів: Закон України від 02.06.2016 р. № 1403-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1403-19#Text>.
34. Верба-Сидор О. Б. Правосуб'єктність суду у виконавчому провадженні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / Верба-Сидор Ольга Богданівна; Нац. акад. внутр. справ. К., 2013. 20 с.
35. Верба-Сидор О. Б. Правосуб'єктність суду у виконавчому провадженні. Дисертація канд. юрид. наук: 12.00.03, Нац. акад. внутр. справ. К., 2012. 244 с.
36. Кисельова Т., Романадзе Л. Відмінності медіації від процедури врегулювання спору за участю судді // Кисельова Т. Інтеграція медіації в судову систему України: Програмний документ, Рада Європи, Національна асоціація медіаторів України, Українська академія медіації. Київ, 2017. 30 с. URL: <https://md.ukma.edu.ua/wp-content/uploads/2018/11/Kyselova-T.-Mediation-Integartion-UKR.pdf>.

References:

1. Shchodo zakhodiv, shcho polehshuyut' dostup do pravosuddya : Rekomendatsiya Komitetu Ministriv Rady Yevropy derzhavam-chlenam [Recommendation N° R (81) 7 of the Committee of Ministers to Member States on measures facilitating access to justice] vid 14.05.1981 r. № R (81) 7. *court.gov.ua*. Retrieved from <https://court.gov.ua/userfiles/08.pdf>. [in Ukrainian].
2. Pro mediatsiyu: Zakon Ukrayiny [The Law of Ukraine "On Mediation"] vid 16.11.2021 r. № 1875-IX. *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1875-20#Text>. [in Ukrainian].
3. Bezditnyy, V. (2013). Vykonannya mediatsiynoyi uhody. Ryzyky ta mozhlyvosti [Enforcement of the mediation agreement. Risks and opportunities]. *Yurydychna hazeta*. 23.04.2013. №17 (359). *yur-gazeta.com* Retrieved from <https://yur-gazeta.com/publications/actual/vikonannya-mediatsiynoyi-ugodi.html>. [in Ukrainian].
4. Prytyka, Yu. D., Khanyk-Pospolitak, R. Yu., Kravtsov, S. O. (2021). *Al'ternatyvne vyrishennya tsyvil'no-pravovykh sporiv : pidruch. [Alternative resolution of civil disputes: textbook]*. Yu. D. Prytyka (Ed.). Kyiv: VD «Dakor». 436 p. [in Ukrainian].
5. Yurkevych, Yu. M., Verba-Sydor, O. B., Vorobel', U. B., Hrabar, N. M., Dutko, A. O. *Al'ternatyvni sposoby vyrishennya tsyvil'nykh sporiv za zakonodavstvom Ukrayiny: navchal'nyy posibnyk. [Alternative methods of resolving civil disputes under the legislation of Ukraine: study guide]*. O. B. Verba-Sydor (Ed.). L'viv : Lviv State University of Internal Affairs, 2021. 415 p. [in Ukrainian].

6. Navrots'ka, Yu., Vorobel', U. (2022) Mediatsiyna uhoda vs myrova uhoda v tsyvil'nomu sudochynstvi [Mediation agreement vs settlement agreement in civil proceedings]. *Pravo i suspil'stvo [Law and society]*. № 3. P. 65–73. *er.ucu.edu.ua* Retrieved from <https://er.ucu.edu.ua/handle/1/3717>. [in Ukrainian].
7. Hres', N. M. (2022). Uhoda za rezul'tatamy mediatsiyi u protsesi vyrishennya individual'noho trudovoho sporu [An agreement based on the results of mediation in the process of resolving an individual labor dispute]. *Yurydychnyy naukovyy elektronnyy zhurnal [Legal scientific electronic journal]*. № 1. P. 139–142. *lsej.org.ua* Retrieved from http://www.lsej.org.ua/1_2022/33.pdf. [in Ukrainian].
8. Karmaza, O. (2020). Mediatsiya ta perehovory yak al'ternatyvni sposoby vyrishennya sporiv [Mediation and negotiations as alternative methods of dispute resolution]. *Pidpryyemnytstvo, hospodarstvo i pravo [Entrepreneurship, business and law]*. № 5. P. 13–18. *pgp-journal.kiev.ua* Retrieved from <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2020/5/3.pdf>. [in Ukrainian].
9. Karpenko, R. (2020). Istorychni peredumovy vprovadzhennya mediatsiyi v Ukrayini ta inshykh derzhavakh [Historical prerequisites for the introduction of mediation in Ukraine and other countries]. *Pidpryyemnytstvo, hospodarstvo i pravo [Entrepreneurship, economy and law]*. № 4. P. 28–36. [in Ukrainian].
10. Kinash, N. B. (2023) Mediatsiya – al'ternatyvnyy pravovyy instrument zakhystu prav lyudyny [Mediation is an alternative legal tool for the protection of human rights]. *Yurydychnyy naukovyy elektronnyy zhurnal [Legal Scientific Electronic Journal]*. № 1. *lsej.org.ua* Retrieved from http://lsej.org.ua/1_2023/23.pdf. [in Ukrainian].
11. Kovalko, N. (2019). Mediatsiya v diyal'nosti derzhavnoho vykonavtsya ta pryvatnoho vykonavtsya [Mediation in the activities of the public enforcement officer and private enforcement officer] // Mediatsiya u profesiyniy diyal'nosti yurysta : pidruchnyk [Mediation in the professional activity of a lawyer: a textbook] / avt. kol.: Bilyk, T., Havrylyuk, R., Horodys'kyy I.; N. Krestovs'ka, L. Romanadze (Eds.). Odesa: Ekolohiya, 2019. 456 p. (Pp. 438–443). *newjustice.org.ua* Retrieved from https://newjustice.org.ua/wp-content/uploads/2020/02/Textbook_on_Mediation_for_Law_Schools.pdf. [in Ukrainian].
12. Korinnyy, S. O. (2019). Vprovadzhennya mediatsiyi v administratyvnyy protses Ukrayiny [Implementation of mediation in the administrative process of Ukraine]. *Candidate's thesis*: 12.00.07. Uzhgorod: Uzhgorod National University. 243 p. [in Ukrainian].
13. Lyubchenko, Ya. P. (2018). Al'ternatyvni sposoby vyrishennya pravovykh sporiv: teoretyko-pravovyy aspekt [Alternative methods of resolving legal disputes: theoretical and legal aspect]. *Candidate's thesis*: 12.00.01. Kharkiv: Yaroslav the Wise National Law University, Ministry of Education and Science of Ukraine. 249 p. [in Ukrainian].
14. Mazaraki N. A. Teoretyko-pravovi zasady zaprovadzhennya mediatsiyi v Ukrayini: dys. ... dokt. yuryd. nauk: 12.00.01. Kyiv: Instytut zakonodavstva Verkhovnoyi Rady Ukrayiny, 2019. 486 p. [in Ukrainian].
15. Mazaraki, N. A. (2018). Vykonannya uhody, ukladenoyi za rezul'tatamy mediatsiyi [Implementation of the agreement concluded as a result of mediation]. *Aktual'ni problemy vitchyznyanoyi yurysprudentsiyi [Actual problems of national jurisprudence]*. № 1. p. 15–18. *apnl.dnu.in.ua* Retrieved from http://apnl.dnu.in.ua/1_2018/6.pdf. [in Ukrainian].
16. Mozhaykina, O. (2018). Mediatsiya u vykonavchomu provadzhenni [Mediation in enforcement proceedings]. *Evropsky politicky a pravny diskurz*. Sv. 5, Vyd. 1. P. 131–136. *nbuv.gov.ua* Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/evrpol_2018_5_1_20. [in Ukrainian].

17. Płowik, K. (2023). Zawarcie ugody w toku postępowania sądowego i egzekucyjnego w ujęciu procesowym – na co zwracać uwagę. Przegląd dobrych praktyk [Concluding a settlement in the course of court and enforcement proceedings in procedural terms - what to pay attention to. Review of good practices]. *Puls Biznesu [Business Pulse]*. 21.02.2023. resist.pl/2023 Retrieved from <https://resist.pl/2023/02/21/kamil-plowik-w-pulsie-biznesu-zawarcie-ugody-w-toku-postepowania-sadowego-i-egzekucyjnego-w-ujeciu-procesowym-na-co-zwracac-uwage/?fbclid=IwAR2kOfLMvIzvhvyS-3a7UwN7fSqcnIyIFACweR2U5Zpvgnc5qwC7ErS6GHw>. [in Polish].
18. Sienkiewicz, K. (2012). Komornik mediatorem? [A private enforcement officer as a mediator?] *Dochodzenie wierzytelności [Pursuing debts]*. 16.08.2012. [dochodzeniewierzytelnosci.pl](https://www.dochodzeniewierzytelnosci.pl) Retrieved from <https://www.dochodzeniewierzytelnosci.pl/2012/08/16/komornik-mediatorem/>. [in Polish].
19. Spektor, O. M. (2012). Al'ternatyvni sposoby vyrishennya tsyvil'no-pravovykh sporiv [Alternative methods of resolving civil legal disputes]. *Candidate's thesis*: 12.00.03. K., 244 p. [in Ukrainian].
20. Stepanenko, T. V. (2021). Yevropeys'ki standarty mediatsiyi v tsyvil'no-pravovykh sporakh ta yikh uprovadzhennya v Pol'shchi ta Chexkiyi [European standards of mediation in civil disputes and their implementation in Poland and the Czech Republic]. *Yurydychnyy naukovyy elektronnyy zhurnal [Legal scientific electronic journal]*. № 3. P. 131–135. lsey.org.ua Retrieved from http://lsey.org.ua/3_2021/34.pdf. [in Ukrainian].
21. Al'ternatyvne vyrishennya tsyvil'no-pravovykh sporiv: pidruchnyk [Alternative resolution of civil disputes: textbook]. Holubyeva, N. Yu. (Ed.) Odesa : Feniks, 2021. 344 p. [in Ukrainian].
22. Szczekocki, P. (2018). Mediacja a postępowanie egzekucyjne [Mediation and enforcement proceedings]. *Studia Iuridica Lublinensia. journals.umcs.pl* Retrieved from https://journals.umcs.pl/sil/article/view/7058/pdf_1. [in Polish].
23. Shcherbak, S. V. (2016). Prymyrennya storin u vykonavchomu protsesi ta poserednytstvo: spirni pytannya [Reconciliation of the parties in the enforcement proceedings and mediation: controversial issues] *Tsyvilistychna protsesual'na dumka [Civil procedural thought]*. № 3. P. 84–88. [in Ukrainian].
24. Yasynovs'kyu, I. H. (2016). Implementatsiya protsedury mediatsiyi v ukrayins'ke zakonodavstvo: teoretyko-pravovy analiz [Implementation of the mediation procedure in Ukrainian legislation: theoretical and legal analysis]. *Candidate's thesis*: 12.00.01. Kyiv: National Academy of Internal Affairs. 294 p. [in Ukrainian].
25. Pro deyaki aspekty mediatsiyi u tsyvil'nykh ta hospodars'kykh pravovidnosynakh: Dyrektyva Yevropeys'koho Parlamentu ta Rady vid 21.05.2008 r. 2008/52/YES [Directive 2008/52/EC of the European Parliament and of the Council of 21 May 2008 on certain aspects of mediation in civil and commercial matters]. ukrmediation.com.ua Retrieved from <https://ukrmediation.com.ua/images/DOCS/Model-documents/mediation-directive-ukr.pdf>. [in Ukrainian].
26. Rishennya Yevropeys'koho Sudu z prav lyudyny vid 17.06.1999 r. spravi № C-260/97 «Unibank A/S v Flemming G. Christensen» [Judgment of the Court (Fifth Chamber) of 17 June 1999. Unibank A/S v Flemming G. Christensen. Case C-260/97]. eur-lex.europa.eu Retrieved from <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A61997CJ0260>. [in Ukrainian].
27. Wróblewski, J. (1967). Stosowanie prawa (model teoretyczny) [Application of law (theoretical model)]. *Państwo i Prawo [State and Law]*. № 3. P. 375. [in Polish].
28. Rishennya Yevropeys'koho sudu z prav lyudyny u Spravi "Hornsbi proty Hretsiyi" [Decision of the European Court of Human Rights in the Case of Hornsby v. Greece] 19.03.1997. zakon.rada.gov.ua Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/980_079#Text. [in Ukrainian].

29. Korybski, A., Leszczyński, L. (2015). Stanowienie i stosowanie prawa. Elementy teorii [Making and applying the law. Elements of the theory]. Warszawa: Wolters Kluwer Polska SA., 188 p. [in Polish].
30. Kodeks postępowania cywilnego [Civil Procedural Code]: Ustawa z 17.11.1964 r. // Dz. U. 1964 № 43 poz. 296. *isap.sejm.gov.pl* Retrieved from <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19640430296/U/D19640296Lj.pdf>. [in Polish].
31. Tsyvil'nyy protsesual'nyy kodeks Ukrayiny [Civil Procedural Code of Ukraine] 18.03.2004. №1618-IV. *zakon.rada.gov.ua* Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text>. [in Ukrainian].
32. Pro vykonavche provadzhennya: Zakon Ukrayiny [The Law of Ukraine “On enforcement proceedings”] 02.06.2016. № 1404-VIII. *zakon.rada.gov.ua* Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1404-19#Text>. [in Ukrainian].
33. Pro orhany ta osib, yaki zdiysnyuyut' prymusove vykonannya sudovoykh rishen' i rishen' inshykh orhaniv: Zakon Ukrayiny [The Law of Ukraine “On bodies and persons carrying out enforcement of court decisions and decisions of other bodies”] 02.06.2016. № 1403-VIII. *zakon.rada.gov.ua* Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1403-19#Text>. [in Ukrainian].
34. Verba-Sydor, O. B. (2013). Pravosub'yektnist' sudu u vykonavchomu provadzhenni [Court's Legal Personality in the Enforcement Proceedings] *Extended abstract of candidate's thesis*: 12.00.03. Kyiv: National Academy of Internal Affairs. 20 p. [in Ukrainian].
35. Verba-Sydor, O. B. (2012). Pravosub'yektnist' sudu u vykonavchomu provadzhenni [Court's Legal Personality in the Enforcement Proceedings]. *Candidate's thesis*: 12.00.03. Kyiv: National Academy of Internal Affairs. 244 p. [in Ukrainian].
36. Kysel'ova, T., Romanadze, L. (2017). Vidminnosti mediatsiyi vid protsedury vrehulyuvannya sporu za uchastyu suddi [Differences between mediation and the dispute settlement procedure with the participation of a judge] // Kysel'ova, T. Intehratsiya mediatsiyi v sudovu systemu Ukrayiny: Prohramnyy dokument, Rada Yevropy, Natsional'na asotsiatsiya mediatoriv Ukrayiny, Ukrayins'ka akademiya mediatsiyi [Integration of mediation into the judicial system of Ukraine: Program document, Council of Europe, National Association of Mediators of Ukraine, Ukrainian Academy of Mediation]. Kyiv. 30 p. *md.ukma.edu.ua* Retrieved from <https://md.ukma.edu.ua/wp-content/uploads/2018/11/Kyselova-T.-Mediation-Integartion-UKR.pdf>. [in Ukrainian].